

L'òliba comuna: estudi de nius i proposta de reintroducció a Viladrau

Presentació

Quan em vaig haver de plantejar el tema del meu treball de recerca, no sabia ni per on començar. La veritat és que tenia molts fronts que m'interessaven, moltes motivacions que m'estiraven cap a altres cantons, l'esport, la música... Tot i això recordo que quan la tutora d'aquest treball em va presentar l'oportunitat de poder treballar en un projecte sobre òlibes, no m'ho vaig pensar dues vegades. De fet, recordo haver tingut des de fa molt temps un gran interès per aquestes aus de plomes blanques, amb la cara en forma de cor i els seus crits estridents i enigmàtics que havia conegut veient algun documental de vida salvatge. I havia pogut comprovar més d'una vegada com era de blanc el plomatge de la seva panxa quan en alguna ocasió arrencaven el vol sobre el nostre cotxe quan tornàvem a casa de nit.

L'objectiu d'aquest treball ha variat en funció de les circumstàncies que se m'han presentat. Recordo que primerament tenia la idea de centrar-me en un sol niu (el del campanar de Viladrau) i enfocar el treball a objectius purament divulgatius, però això va canviar quan em vaig adonar que havien fet fora les òlibes del campanar.

En aquest moment, ens vam presentar com a candidats per obtenir una ajuda remunerada de la Càtedra de l'Aigua promoguda per la Universitat de Vic i la Universitat de Girona, que unes setmanes més tard ens van atorgar. Aquest fet em va motivar

encara més i va permetre que pogués elaborar un nou projecte, i ampliar els límits del treball.

Com a conseqüència, vaig replantejar el treball i finalment vaig optar per realitzar un estudi de set nius d'òlibes i elaborar una proposta de reintroducció d'aquestes aus a Viladrau ja que, com havíem vist, n'havien desaparegut.

Per tant, la hipòtesi que es planteja en aquest treball és si es pot reintroduir actualment una espècie com la *Tyto alba* en un lloc on s'havia extingit, en aquest cas Viladrau.

El treball està estructurat en dos blocs principals, una primera part teòrica i la part de l'estudi de camp. La part introductòria permet contextualitzar el treball. S'hi troba informació sobre les òlibes, la xarxa de custòdia del territori i els projectes vigents sobre òlibes que han ajudat a inspirar aquest treball. En la part de l'estudi de camp, s'explica la metodologia del treball i on el situem; hi consta, també, l'estudi dels nius, on es poden trobar les característiques del seu entorn, del mateix niu i de la població, així com també la història dels nius i algun apartat d'informació addicional. Dins la part pràctica, després de l'estudi dels nius es realitza l'anàlisi de la informació, i és un apartat on s'explica i s'analitza la informació i es treuen conclusions de l'estudi dels nius anteriors. A més a més, després d'aquest apartat hem redactat una proposta de reintroducció en què s'explica com jo portaria a terme un projecte de reintroducció d'aquestes aus nocturnes. Per acabar, trobareu una penúltima part en què s'expliquen les conclusions finals del treball i, finalment, un apartat amb tots els annexos.

Per a la elaboració d'aquest treball s'han utilitzat les fonts següents: llibres especialitzats en l'espècie treballada, documentals sobre aquests animals, pàgines web i entrevistes a propietaris i persones expertes en la matèria treballada.

Durant l'elaboració d'aquest treball se'ns han presentat certes dificultats que han fet que hagi hagut de canviar fins i tot d'objectiu. En ser un treball de camp crec que comporta una dificultat afegida, i és que realitzar un estudi ja no depèn només de tu, sinó que de vegades també depèn dels animals i això és un factor que no sempre es pot calcular i no sempre és previsible. A més a més, la falta de temps a llarg termini ha fet més complicat encara el treball, perquè no hem pogut dur a la pràctica el treball que s'hauria d'haver fet a la primavera, ja que llavors encara no tenia ni el tema triat.

Per acabar m'agradaria agrair, en primer lloc, l'ajuda que m'han proporcionat els meus tutors del treball: la Jus López Bugada i el Dr. Josep Maria Bas, professor de la Universitat de Girona; un agraïment especialment també a la col·laboració del Sr. Lluís Pagespetit, a la Montserrat Rocafiguera, i a tots els propietaris de nius d'òlibes que m'han obert les seves portes per tal de fer possible aquest treball: el Dr. David Serrat, la Sra. Teresa Grané, el Sr. Josep Pladelasala, el Sr. Carles Banús, a la Glòria de

la merceria de Viladrau, a les propietàries de la fruiteria del mateix poble i a l'Arnau Mundet. Per acabar, m'agradaria agrair també la col·laboració del Dr. Jordi Baucells i del Sr. Ramon Pou, que em van orientar molt en els inicis del treball. Moltes gràcies a tots per haver fet possible aquest treball.

Metodologia

En la part pràctica d'aquest treball es portarà a terme un estudi de set nius d'òlibes que es troben en diferents localitzacions per tal de poder-ne extreure certes conclusions que serviran després a la hora d'analitzar, triar i elaborar un espai per a les òlibes així com redactar una proposta de reintroducció d'aquest animal a Viladrau i a Sant Hilari Sacalm. Com que hem ubicat el treball en les zones de la plana de Vic, on l'hàbitat és predominantment agrícola, i a les Guilleries, on hi ha un hàbitat concret diferent de l'anterior, on hi predomina el bosc, hem mirat d'escollir llocs amb presència d'òlibes i llocs on anteriorment n'hi havia però actualment ja no hi són, en cada una de les zones.

Seguirem un mètode conegut com a *hacking* per introduir de nou aquesta espècie i amb l'objectiu, també, d'utilitzar les òlibes com a element turístic i amb la finalitat divulgativa de mostrar les funcions que fa aquest animal i els beneficis que aporta per als humans, per a la fauna i per a l'entorn, ja que en moltes ocasions són obviats. Per a l'elaboració d'aquest treball hem analitzat nius dels municipis de Gurb, Tavèrnoles, Viladrau i Sant Feliu de Buixalleu.

Cos del treball

En el cos del treball hem portat a terme l'estudi de cada un dels nius seleccionats per a aquesta recerca. En cada cas hem analitzat: l'entorn del niu, la història del niu i la història de la població en el niu estudiat, i hem afegit un apartat extra per a cada niu en el qual hem esmentat curiositats que ens han semblat rellevants. A continuació hem analitzat la informació extreta a partir d'aquest estudi, hem extret informació a partir de diferents mapes de l'ICC sobre l'evolució del territori, n'hem tret conclusions i llavors les hem utilitzat per portar a terme una proposta de reintroducció a Viladrau adequada a les mesures i a les pretensions que es volien assolir.

Conclusions

Com a resposta a la hipòtesi inicial d'aquest treball, sobre si és possible reintroduir actualment les òlibes a Viladrau, una població en la qual estan extingides, hem arribat a la conclusió que ara per ara sí que seria possible reintroduir aquesta espècie dins el nucli urbà de Viladrau. Tot i això, creiem que no viurien en unes condicions òptimes i que l'hàbitat només podria sostenir una parella d'òlibes a causa de les poques facilitats que ofereix.

Per tant, amb l'objectiu d'ampliar fronteres i anar més enllà per tal de 'assegurar la continuïtat d'aquesta espècie dins el nucli urbà, així com augmentar el nombre d'individus, hem arribat a la conclusió que caldria millorar l'entorn del niu obrint espais que antigament eren camps i apagant una gran part dels llums de la zona quan es fa de nit.

A més a més, a partir de l'anàlisi de nius que hem fet en aquest treball, també hem arribat a la conclusió que tots els nius estan situats en un lloc relativament més elevat en relació amb la resta de territoris que l'envolten; ja sigui a curta o a llarga distància, tots els nius estudiats tenen un entorn on hi predominen notablement els espais oberts; tots els nius són en llocs humanitzats, tot i la poca «confiança» que tenen aquests animals amb els humans, ja que aquests ocells són notablement esquerps; tots els nius són llocs tranquils i foscos i creiem que presenten una tendència a orientar les entrades dels nius cap a un altre costat diferent de llevant; tots els nius tenen algun prat, camp o marge just al davant, i tots solen estar allunyats de les grans carreteres.

Justifiquem el fet que les òlibes prefereixen llocs elevats enunciant les facilitats que això proporciona a uns animals com les òlibes. En primer lloc els permet evitar depredadors terrestres d'una forma efectiva i sense gaires esforços. En segon lloc, el fet de partir d'un lloc elevat atorga a l'individu un millor camp de visió i audició. A més a més, si parteix des d'un lloc elevat, l'òliba podrà fer gala d'una de les seves armes més potents en caçar, el típic i per molts conegut vol sigil·lós, ja que no haurà de batre les ales per guanyar altura.

Justifiquem que les òlibes busquen espais oberts on fer el niu per les mides del seu cos, ja que aquest animal té les ales molt grosses comparades amb el cos i per tant li costaria moure-les d'una manera ràpida i precisa per tal de maniobrar.

Hem arribat a la conclusió que les òlibes busquen llocs tranquils i foscos, a partir de l'observació i l'estudi d'aquest animal així com de l'estudi dels nius. L'òliba és un rapinyaire nocturn, per tant, és obvi que busca llocs foscos on fer el niu i on caçar. A més a més, creiem que busca llocs poc sorollosos per tal de poder sentir el més mínim soroll que puguin fer les seves preses, i per l'atabalament que pot suposar per a un animal d'oïda tan fina com l'òliba un grau de contaminació acústica elevat.

També a partir de l'observació i estudi dels nius, hem arribat a la conclusió que les òlibes busquen nius que tinguin marges a prop. Nosaltres hem atribuït aquest fet als exemplars joves, ja que les òlibes adultes escullen fer els nius en aquestes zones per tal que els polls, quan estiguin aprenent a volar i a caçar, tinguin preses a prop del niu i els sigui més fàcil. També ho associem a la llei del mínim esforç, ja que si hi ha preses a prop del niu, no té sentit fer-lo uns metres més enllà.

També, a partir de la comparació dels nius dels dos hàbitats estudiats en aquest treball, hem arribat a la conclusió que l'hàbitat de la plana de Vic és considerable-

ment millor que l'hàbitat de les Guillerries per a les òlibes. A partir de l'anàlisi de la informació duta a terme posteriorment al treball, hem descobert que aquest fet pot ser causat per culpa de la manca de camps de conreus que hi ha en l'hàbitat de les Guillerries, i per tant a causa de la falta de zones on caçar. També ens hem adonat que en aquest últim hàbitat no hi hem trobat cap granja, i això podria ser també un factor influent ja que les granges solen proporcionar a les òlibes moltes preses, ja que aquestes hi busquen el pinso.

Com a valoració final, creiem que és important mantenir aquests animals ja que ocupen un lloc important en la cadena tròfica i desenvolupen moltes funcions de les quals tots ens beneficiem i, si la tendència decreixent dels últims anys no minva, d'aquí a d'uns anys ens podríem veure privats de gaudir d'aquests animals espectaculars.

Bibliografia i webgrafia

— BAUCCELLS, J. (ed.) (2010). *Els rapinyaires nocturns de Catalunya*. I. G. Sta. Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana. Jordi Baucells Colomer. — BirdLife International. 2018. *Species factsheet: Tyto alba*. [pàgina web] — BirdLife International. 2016. *Tyto alba*. *The IUCN Red List of Threatened Species*. [pàgina web]. 2016. BirdLife International. — BirdLife International (2004) *Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status*. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12). — ESTRADA, J.; PEDROCCHI, V.; BROTONS, L.; HERRANDO, S. (ed.) (2004). *Atles dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002*. Barcelona: Institut Català d'Ornitologia (ICO) / Linx Edicions. — *La lechuza común es el Ave del Año 2018*. 2018. [pàgina web]. SEO Bird Life < <https://www.seo.org/2018/01/02/la-lechuza-comun-es-el-ave-del-ano-2018/> > — *Rapinyaires nocturns: l'òliba, les seves llegendes i mites*. 2015. [pàgina web]. <<https://allyouneedisbiology.wordpress.com/2015/04/06/rapinyaires-nocturnes-oliba/>> — *Super Powered Owls: the silent flight of an owl*. [documental]. UK. BBC. 2015. 1:35 min. — *Super Powered Owls: How does an owl fly so silently?* [documental]. UK. BBC. 2015. 4:14 min. — *The internet IBC Bird collection: sound recordings of common barn owls*. 2005. [pàgina web]. The internet IBC Bird collection. — XCT. <<http://www.custodiaterritori.org/ca/cdt/quees.html>>
